

Залещенко В.О., студент магістратури
юридично-психологічного факультету
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: кандидат юридичних
наук, доцент *Полішко Н.Л.*

ЦІННІ ПАПЕРИ ЯК ОБ'ЄКТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

Цінні папери є необхідним елементом ринкової економіки і використовуються у різноманітних сферах майнового обороту [4, с. 230].

Цінними паперами є документи нормативно визначених видів та груп, які мають типову форму і реквізити, емітуються на паперових бланках або в електронному вигляді, посвідчують майнові права, які становлять неподільну юридичну єдність із формою їх фіксації (документарною або бездокументарною), порядок виникнення, зміни або припинення правовідносин стосовно яких визначається способом легітимації уповноваженою за документом особи, їх видом, змістом та призначенням у цивільному обороті [4, с. 230].

Для визнання документа цінним папером він повинен мати відповідні ознаки. Відомий дослідник М. М. Агарков найбільш вагомою характерною їх ознакою вважав необхідність пред'явлення цінних паперів для здійснення вираженого в них (посвідченого ними в сучасній термінології) права [2, с. 9-10].

Слід зазначити, що останнім часом, із появою бездокументарних цінних паперів, ця ознака втратила універсальність і вже не може визнаватись як характерна для всіх різновидів об'єктів цивільних прав, про які йде мова.

Частина 3 ст. 195 ЦК встановлює, що відповідно до закону цінні папери можуть випускатись у документарній та бездокументарній формі. Майнові права, які посвідчуються цінними паперами бездокументарної форми (шляхом фіксації прав на електронних носіях), виникають і беруть участь у

майновому обороті згідно з визначеним законодавством порядком їх функціонування в електронній формі [4, с. 231].

На підставі аналізу актів цивільного законодавства України, які закріплюють правовий режим цінних паперів, можна визначити такі їх основні ознаки:

1) цінним папером визнається документ, який посвідчує майнове право, переважно грошового характеру;

2) документ повинен відповідати вимогам щодо форми і мати усі необхідні реквізити;

3) порядок здійснення прав, закріплених у цінних паперах, визначається при їх випуску (емісії);

4) цінні папери є оборотоздатними документами, тобто можуть переходити від однієї особи до іншої.

Однією із основних ознак документів, що розглядаються, є неподільна юридична єдність майнового права, яке складає зміст цінного папера, та способу його фіксації (паперовий документ або електронний носій). Ця ознака визначає особливості функціонування цінних паперів на всіх стадіях їх участі у майновому обороті. Право, яке становить зміст документарного цінного папера, не може бути здійснене або передане особою, яка не володіє документом на законних підставах.

Важливе значення для дійсності цінного паперу мають реквізити, перелік яких визначений у законодавстві стосовно кожного виду цінних паперів. Відповідно до ч. 2 ст. 196 ЦК України документ, який не містить обов'язкових реквізитів для цінних паперів і не відповідає встановленій формі, не є цінним папером.

Цінні папери, як і інші об'єкти цивільних прав, є обігоздатними. Під обігоздатністю цінних паперів розуміють їх спроможність бути предметами цивільних правочинів, спрямованих на перехід права власності. Завдяки обігоздатності цінного папера, випущеного у вигляді паперового документа або в електронному вигляді, цю ж якість набувають і майнові права, які складають його зміст[4, с. 231].

Важливою ознакою цінних паперів є нормативна визначеність їх видів та груп. Відповідно до положень ст. 195 ЦК групи та види цінних паперів, а також порядок їх обігу встановлюються законом. На відміну від речей, різновиди яких не можуть бути перераховані у законодавстві, види цінних

паперів чітко регламентовані законом. Поява нових видів цінних паперів припустима тільки шляхом їх закріплення у відповідному законі.

Список використаних джерел

1. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 10 верес. 2014 р.: (Офіц. текст). - К.: Паливода А.В., 2014.- 380 с.
2. Агарков, М. М. Учение о ценных бумагах / М. М. Агарков. - М., 1927. - 167 с.
3. Цивільне право України. Загальна частина: Підручник/ За ред. І.А. Бірюкова, Ю.О. Заїки. - К.: Алерта, 2014. - 510 с.
4. Цивільне право: Підручник: у 2 т. / В.І. Борисова, Л.М. Баранова, Т.І. Бегова та ін.; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. - Х.: Право, 2011. - Т. 1. - 656 с.